

Fonaments d'Ordenació del Territori

Codi: 104234
Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2503710 Geografia, Medi Ambient i Planificació Territorial	FB	1	1

La metodologia docent i l'avaluació proposades a la guia poden experimentar alguna modificació en funció de les restriccions a la presencialitat que imposin les autoritats sanitàries.

Professor/a de contacte

Nom: Oriol Nello Colom
Correu electrònic: Oriol.Nello@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)
Grup íntegre en anglès: No
Grup íntegre en català: Sí
Grup íntegre en espanyol: No

Altres indicacions sobre les llengües

El curs s'impartirà en català. Les tasques escrites es poden lliurar en català, castellà i anglès.

Equip docent

Nuria Valdovinos Perdices
Antonio López Gay

Prerequisits

No hi ha requisits especials per a cursar l'assignatura.

Objectius

L'ordenació del territori pot ser definida com aquell conjunt d'actuacions i normes de les que la societat es dota per tal d'endregar i projectar els usos del sòl, així com per regular la utilització dels recursos. Es tracta d'una pràctica que pot desenvolupar-se a diverses escales: de la estrictament urbanística, sobre àmbits reduïts, fins a territoris més amplis. Així mateix, pot ser desenvolupada directament a través dels poders públics o d'altres instàncies, com empreses públiques i privades o entitats ciutadanes.

L'ordenació del territori té una component eminentment tècnica però, en prendre decisions que afecten els interessos dels diversos grups socials i les relacions de poder entre ells, planteja, de manera inevitable, qüestions de caràcter ètic i implicacions polítiques. Per això s'ha afirmat que es tracta "d'una pràctica política tècnicament assistida" (F. Indovina).

L'assignatura té per objectiu introduir l'alumne en la definició, la temàtica i la història de l'ordenació del territori, tot familiaritzant-lo amb els principals autors i els temes que s'hi relacionen.

Competències

- Analitzar amb esperit crític la relació de la societat amb el territori aplicant el marc conceptual i teòric de la geografia.
- Elaborar propostes d'acció i intervenció en el territori que abordin problemes sociodemogràfics i ambientals.
- Introduir els aspectes teòrics i aplicats de les principals polítiques territorials, ambientals i urbanes en la pràctica professional.
- Que els estudiants sàpiguin aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.
- Treballar de manera cooperativa en equips multidisciplinaris.
- Utilitzar el llenguatge científic i professional propi de les ciències socials.

Resultats d'aprenentatge

1. Assenyalar els principals conceptes teòrics de l'ordenació del territori.
2. Conèixer els principals instruments i figures vigents d'ordenació del territori, preferentment de Catalunya.
3. Conèixer els principals instruments vigents de planejament urbanístic, preferentment de Catalunya.
4. Distingir els instruments d'ordenació i planejament adequats per a cada problemàtica territorial.
5. Identificar els principals conceptes teòrics del planejament urbanístic.
6. Que els estudiants sàpiguin aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.
7. Treballar de manera cooperativa en equips multidisciplinaris.
8. Utilitzar el llenguatge científic i professional propi de les ciències socials.

Continguts

L'assignatura es desenvoluparà d'acord amb el següent temari.

Presentació del curs

PART 1

EL NAIXEMENT DE L'URBANISME CONTEMPORANI: REFORMES I EIXAMPLES URBANS

Els orígens del procés d'urbanització contemporània. Revolució liberal, revolució burgesa i transformació urbana

"The city of the dreadful night" i els orígens de la disciplina urbanística: urbanisme utòpic, crítica revolucionària i urbanisme burgès. El París del Baró G. E. Haussmann

Els inicis de l'expansió de la ciutat sobre el territori a Catalunya. La Barcelona d'Ildefons Cerdà

Pràctica 1. Trames urbanes. De la ciutat de l'antic règim a l'eixample del segle XIX

Sessió de debat 1. Canviar la societat vs. Canviar la ciutat. F. Engels i I. Cerdà.

PART 2

L'EXPANSIÓ DE LES XARXES URBANES I LA CIUTAT-JARDÍ

L'expansió de les xarxes urbanes i la formació de les primeres metròpolis: ferrocarril, tramvia, metro i enllumenat públic

La ciutat-jardí com a resposta a la ciutat industrial i els seus problemes. Ebenezer Howard.

La ciutat-jardí a Catalunya. Cebrià de Montoliu i Nicolau M. Rubió i Tudurí

Pràctica 2. Ferrocarril i ciutat. Els Ferrocarrils Catalans i les "ciutats jardí": la Floresta, Valldoreix, Mirasol i Bellaterra

Sessió de debat 2. Camp vs. Ciutat. G. Alomar i Gaziel

PART 3

EL FUNCIONALISME I EL MOVIMENT MODERN

La ciutat fordista. Indústria, funcionalitat i conflicte social.

El moviment modern i el funcionalisme. Le Corbusier

El GATCPAC i el moviment modern a Catalunya. Josep Lluís Sert.

Pràctica 3. Habitatge i ciutat. La "casa bloc"

Sessió de debat 3. Propietaris vs. Llogaters. A. Marshall i H. George

PART 4

LA CIUTAT DE L'AUTOMÒBIL I LA DISPERSIÓ DE LA URBANITZACIÓ

La irrupció de l'automòbil i la dispersió urbanística

L'adaptació de la ciutat a l'automòbil. Robert Moses.

Els plans d'infraestructures a Catalunya. El Pla d'Obres Públiques de Catalunya i Victoriano Muñoz Oms

Pràctica 4. Els orígens de la dispersió urbana. Les urbanitzacions dels anys seixanta i setanta

Sessió de debat 4. Cotxes vs. Vianants. Robert Moses i Jane Jacobs

PART 5

L'"EXPLOSIÓ DE LA CIUTAT", POLÍTIQUES NEOLIBERALS I URBANISME REFORMISTA

L'"explosió de la ciutat", urbanització extensiva i urbanització planetària

Les polítiques urbanes a la ciutat contemporània: entre la ciutat neoliberal i l'urbanisme reformista

La ciutat com a instrument de redistribució social. Pasqual Maragall i Oriol Bohigas

Pràctica 5. La rehabilitació urbana i el problema de la gentrificació. Els barris del Raval i Sant Antoni

Sessió de debat 5. Ciutat mercaderia vs. Ciutat redistributiva. Richard Florida i Bernardo Secchi.

El temari previst pot conèixer modificacions per raó d'incidències del curs o d'altres circumstàncies

Metodologia

NOTA IMPORTANT: LA METODOLOGIA DOCENT QUE A CONTINUACIÓ S'INDICA POT EXPERIMENTAR ALGUNA MODIFICACIÓ EN FUNCIÓ DE LES RESTRICCIONS A LA PRESENCIALITAT I ALTRES PRESCRIPCIONS QUE PUGUIN ESTABLIR LES AUTORITATS SANITÀRIES. Les activitats que no es puguin fer presencialment s'adaptaran a les possibilitats que ofereixen les eines virtuals de la UAB. Els exercicis, projectes i classes teòriques es realitzaran a través d'eines virtuals, com tutorials, vídeos, sessions

de Teams, etc. El professor o professora vetllarà perquè l'estudiant hi pugui accedir o li oferirà mitjans alternatius, que estiguin al seu abast.

L'assignatura constarà de cinc parts cada una de les quals estarà dedicada a un dels grans períodes de la urbanística i l'ordenació del territori contemporanis. Al seu torn, aquestes parts estaran integrades de lliçons teòriques, una pràctica i una sessió de debat sobre les lectures que oportunament es proposaran.

Així, cada part constarà en primer lloc de tres sessions teòriques, en les que s'abordarà successivament: la història del procés d'urbanització durant el període estudiat, el reflex que aquest desenvolupament va tenir en els principals corrents de l'urbanisme i l'expressió que aquestes prengueren a Catalunya.

Al seu torn, la pràctica de cada tema consistirà en una exercici -cartogràfic, estadístic, fotogràfic, exploració- d'una de les concrecions dels episodis d'història urbana i d'urbanisme estudiats a l'àmbit metropolità de Barcelona.

Finalment, cada tema serà tancat per un debat en el que es debatran dos conceptes clau en l'evolució de l'urbanisme. Els estudiants prepararan aquests debats a través d'unes breus lectures i hauran de desenvolupar els corresponents arguments.

Segons la grandària del grup es programaran així mateix activitats de treball de camp. El calendari i les característiques d'aquestes s'anunciaran, si s'escau, a inici de curs.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classes pràctiques dirigides	20	0,8	2, 3, 4, 6, 7, 8
Classes teòriques dirigides	30	1,2	1, 2, 3, 4, 5, 8
Tipus: Supervisades			
Tutories supervisades o en grups reduïts	10	0,4	6, 7, 8
Tipus: Autònomes			
Lectures i preparació de les proves escrites	32,5	1,3	1, 2, 3, 4, 5, 6, 8
Realització del dossier de pràctiques	30	1,2	2, 3, 6, 7, 8

Avaluació

NOTA IMPORTANT: En cas que les activitats d'avaluació no es puguin fer presencialment s'adaptarà el seu format (mantenint-ne la ponderació) a les possibilitats que ofereixen les eines virtuals de la UAB. Els deures, activitats i participació a classe es realitzaran a través de fòrums, wikis i/o discussions d'exercicis a través de Teams, etc. El professor o professora vetllarà perquè l'estudiant hi pugui accedir o li oferirà mitjans alternatius, que estiguin al seu abast.

L'avaluació del curs serà de caràcter continu i constarà essencialment de dos elements: els exàmens i les pràctiques.

Al final de cada una de les cinc parts que integren el curs es realitzarà un examen. Aquestes seran unes proves breus, cada una de les quals equivaldrà a un 10% de la nota total del curs (50% de la nota total).

D'altra banda, els estudiants hauran de realitzar un dossier amb les practiques que serà lliurat al final del període docent. Aquest dossier equivaldrà al 40% de la nota total.

Finalment, la participació en els debats i en les discussions a l'aula serà valorat amb un 10%.

L'assistència a totes les sessions lectives és obligatòria. En els casos excepcionals d'absència caldrà lliurar el corresponent justificant.

Per superar l'assignatura cal:

- a) Haver superat el exàmens amb una qualificació mitjana mínima de 5.
- b) Haver lliurat el dossier de pràctiques i els resultats del treball de camp complets hi haver obtingut d'aquests una qualificació mitjana mínima de 5.
- c) Haver participat de manera regular a totes les activitats del curs (lliçons TE, PAUL i PCAM).

Reavaluació:

- a) Els exàmens i les practiques seran reavaluables de la forma i en les dates que oportunament s'indicarà.
- b) Per optar a reavaluació cal haver participat en les proves d'avaluació i lliurat els materials de les pràctiques de la forma que oportunament s'indicarà.
- c) En la reavaluació, la nota màxima que es podrà obtenir per a cada una de les proves reavaludes és de 5.

Alumnat no avaluable:

En cas que no es faci cap lliurament, no s'assisteixi a cap sessió de practiques ni al treball de camp. ni es faci cap examen, la nota corresponent serà un "no avaluable". En cas que no es realitzi una activitat d'avaluació -examen, pràctica o treball de camp- la nota obtinguda per aquella activitat serà de 0, no serà reavaluable i així constarà en la mitjana ponderada.

En cas que l'estudiant realitzi qualsevol irregularitat que pugui conduir a una variació significativa de la qualificació d'un acte d'avaluació, es qualificarà amb 0 aquest acte d'avaluació, amb independència del procés disciplinari que s'hi pugui instruir. En cas que es produeixin diverses irregularitats en els actes d'avaluació d'una mateixa assignatura, la qualificació final d'aquesta assignatura serà 0.

Matrícules d'honor:

Les matrícules d'honor es concediran als qui obtinguin una nota superior o igual a 9,5 a cada part, fins al 5% dels matriculats segons ordre descendent de la nota final. A criteri del professorat també se'n podran concedir en d'altres casos.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Avaluació dels continguts teòrics	50%	5	0,2	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8
Participació en els debats	10%	7,5	0,3	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8
Pràctiques aula i elaboració dossier	40%	15	0,6	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8

Bibliografia

La bibliografia per a cada un dels temes que integren el curs es comunicarà a inici de l'any acadèmic.